

Kari Johansgt. 21,
O s l o.

105324

Oslo, 11. juli 1944.

Dr. Juris. Sigurd Østrem,
Oskarsgt. 39,
O s l o.

Mange takk for Deres vennlighet å sende meg Deres bok : "Forvaltningskontroll i norsk næringsrett". Den har ligget ulest i noen tid, nærmest fordi jeg gjerne ville ta en dag og lese den helt ut, for at jeg derved kunne få et samlet inntrykk.

Det var en glede å lese Deres bok. Interessant og betydningsfull, klart språk med akkurat passe personlig islett, slik at det i og for seg knokkelaktige tørre i stoffet, for en ikke-jurist som meg, allikevel ble til oversiktlige begreper. Det er imidlertid en del forskjellige punkter som jeg ikke kan finne å være enig med Dem i, men herom en annen gang om det passer Dem.

Hva det i et slikt verk må savnes er en omtale av forholdet: staten som arbeidsgiver, - særlig fordi De selv gjør oppmerksom på at De har gjort det økonomiske livs rett til et av Deres spesialstudier. - Forholdet staten som samtidig opptre som både forvaltningskontrollør og som arbeidsgiver, er jo et kreftlignende symptom. Nå har vi jo fått Norges Næringsssamband, og det skulle kunne ha betingelser for å få kreften bort. Men det virker tungvint og upraktisk først å bygge hele organisasjonen opp i pyramideform for deretter å gå inn i et departement hvor sakene vil bli fredelig og søvndyssende med gammel departementstradisjon. De vil sikkert forstå og medgi at jeg ikke normed på noen som helst måte vil kritisere de enkelte mennesker som arbeider i departementene. De er sikkert like så gode, dyktige og hederlige som våre øvrige folkefeller.

Nå ser det ut til at det er gått opp for de ledende i Næringsssambandet at vegen gjennom departementet var for tungvint, i all fall er det blitt den forandring at sjefen for Næringsssambandet også er blitt utnevnt til Minister for Næringsdepartementet. Så lenge minister Alf Whist beklar begge stillinger, vil han nok kunne klare å få fart på visse saker og løse disse veg gjennom departementet, men det vil bare kunne bli i hvert enkelt tilfelle hvor han personlig tar affære. - Det riktige ville bli at Næringsssambandet står direkte under Ministerpresidenten, altså å sløyfe hele vegen gjennom et departement. Departementet kan kun tjene til enten å være ~~sandplass~~ og derved forsinke hva fagkunnskap i næringslivet vil sette ut i livet, eller hva som verre er : for å hevde seg, vil det ha sin egen mening. Derved vil vi komme opp i det gamle uføret, nemlig at departementet som jo ikke representerer næringslivets fagkunnskap eller inn-sikt, griper forstyrrende og forvirrende inn i saker som det ikke forstår seg på.

Det kan kanskje forvandles derhen

*at departet bare består av det retts- og økonomiske som
Men suez skal gripe reguleringer inn i næringslivets sunnhet
egoisme- synden? Da blir det ikke av næringsmessig art selv.*

asm

For meg ser det ut før at særlig (vi alle) i N.S. vil kunne ha stor nytte av foruten å studere N.S. program, også å studere Dr. Rudolf Steiner og hva han har skrevet om tregrening av samfunnet. Min lille betraktning er nettopp hentet ut fra hva jeg har fått tak i av "tregreningen". Jeg viser hen til hans bekjente bok : "Die Kernpunkte der sozialen Frage", etter hvilken man kan si : På lignende vis som det enkelte menneske er et tregrenet vesen, er enhver nasjon det. Det enkelte menneske, en enhet, et jeg, gjennom et sunt virkende tregrenet system : Nerve og sansesystemet - det rytmiske system med åndedrett og blodomløp - samt stoffskifte- ~~en~~ leauesystemet. -- I nasjonen : Det politiske og rettslige liv - næringslivet - og åndslivet.

Både næringsliv og åndsliv må være selvforvaltende, men kontrollert og overvåket av rettslivet, sånn som det også pekes på i Quislings program. Jeg synes Deres egen bok ga meg et sånt klart bilde nettopp av nødvendigheten av et fritt åndsliv. Hva De personlig representerer er jo rettvitenskapen, som hører inn under åndslivet og som vil kunne befrukte rettslivet når De helt fritt kan utfolde Deres evner. - Selvsagt er jeg klar over at i en krigstid må forholdene være preget av krigens hårde lov.

Vi har et kulturring. Dette er jo egnet til å være forvaltningsapparatet for et fritt åndsliv. Under et fritt åndsliv hører imidlertid også det religiøse. Jeg synes at statskirken er gammeldags og at staten som sådan intet har med religion å gjøre. Det hører inn under åndslivet og må forvaltes derfra, likeså skoleundervisningen.

Vi må få et kulturring som arbeider med kulturlivet og åndslivet, og som er selvforvaltende. Heller ikke dette kulturring må derfor gå veien gjennom et departement. Den øverste leder bør være ministorpresidenten, som således får alle 3 selvforvaltende organer i sin hånd :

1. Det rettslige og politiske (senere også det militære), statspolitisk hører naturligvis også herunder.
2. Næringslivet med et Næringsring.
3. Kulturringet.

Hva Dr. Rudolf Steiner la fram for offentlighet i 1916 om nødvendigheten først og fremst for Tyskland og Mellom-Europa, samt for Skandinavia, å innføre den sosiale tregrening, kunne muligens ha spart denne verdenskrig. De sosiale problemer sier Rudolf Steiner trykker på, slik at hvis en ikke har i Nord- og Mellom-Europa vil oppstå den åndelig orienterte vitenskap, og hva den kan peke på som hjelp, er kaos ikke til å unngå.

I Russland har det bolsjevikiserte system i 25 år eksperimentert med oppbygging av næringslivet og det politiske liv, men har ikke tillatt et fritt åndsliv. Resultatet kan derfor ikke bli annet enn forferdelig og bestialsk mot det gode og prektige russiske folk, og derved også mot den siviliserte verden.

3.
*) Begrepet nasjon er litt uheldig anvendt, burde heller stått : samfunn. Et statsansvar som er unntatt tregrening kan godt omfatte flere nasjoner som i det gamle Østerrike-Ung., og ordne alle vanskelige saker.

2) Når det gjelder tregrening, som både vil bli og bør bli en del av den politiske og økonomiske utvikling, må det være en del av den politiske og økonomiske utvikling, som både vil bli og bør bli en del av den politiske og økonomiske utvikling.

For N.S. er det også av avgjørende betydning for dets fremtidige liv, at det enkelte menneske kan si til seg selv: I Norge under N.S. er det frihet i åndslivet, broderskap i næringslivet og likhet for loven. — Disse 3 gamle begrepene blir sett på med overbærenhet som tomme fraser. Men Dr. Steiner har pekt på hvor hvert enkelt av disse begreper hører hjemme, og da blir de atter levende. — Ja, jeg ser det slik at tas det ikke hensyn til nettopp disse livsidealer som vi mennesker av i dag bevisst eller ubevisst føler som nødvendige, vil det ende galt.

Snarlig vi norske bør kunne forstå og kjempe for:

1. Hva vi kaller vår individuelle frihet. I virkeligheten er det jo ikke noe annet enn frihet på åndslivets område, hvor den enkelte kan strebe etter frihet.
2. Den gode borgerånd som gir seg utslag i de mange legater og gaver, ja, også rasjoneringsen, viser at broderskap i næringslivet ikke står så fjernt som det kan synes, men det må være lovmessig ordnet. Det er ikke på dette området friheten skal være. Næringsen må tjene fellesskapet, hvilket allikevel kan gi plass både for det private initiativ og for kapitalen, om enn i nye former som ikke gjør kapitalen evigvarende og derved til en samfunnsfiende.
3. Likhet for loven er jo også noe urnorsk. Men det blir ikke mulig når f. eks. den som gir loven både er arbeidsgiver og lovgiver.

Jeg har tillatt meg å gå så vidt utførlig inn på den sosiale tregrening, skjønt det naturligvis bare blir rent skissemessig, fordi jeg mener at De som N.S.- og som vitenskapsmann på Beres spesielle felt, vil kunne ha noe mere på hjertet enn De sier i Beres bok. For sving vil De forstå at jeg mener kilden til å øse av for N.S. er antroposofisk åndsvitenskap, uten at jeg dermed på noe vis undervurderer vår Førers store betydning som skaper av N.S.

× Så lenge krigen varer er det nødvendig at Ministerpresidenten tar avgjørelsen og ansvaret for alt som settes ut i livet av de nevnte 3 forvaltningsorganer.

Etter krigen derimot vil vel diktaturformen måtte avlignes slik at statssjefen står som president for det politiske og rettslige liv, samt for militæret og utenrikspolitikken. — Med hensyn til næringslivet vil dette fortsatt måtte bli selvforvaltet gjennom organisasjoner, men overvåket av rettslivet på den ene side og befruktet av et fritt åndsliv på den annen side. — Statssjefen vil kun i egenskap av øverste leder for rettstinget ha innflytelse på næringslivet —, og det samme gjelder hans forhold overfor kulturlivet og åndslivet. — Hva angår rettstinget, vil det virkelig ekte og sanne i demokratiet komme fram ved at man går til valg på menn og kvinner til et rettsting. Derved får vi forskjellige ting, som organer for den sosiale ordening:

Rettstinget gjennom valg
Næringsstinget bygget opp av Næringsssambandet.
Kulturtinget " " " lederne på åndslivets og kulturlivets område.

Heil og Sæl

Hadde vi hatt tregr. i Norge før krigen hadde vi ikke behovd diktatur i det hele.